

Hírfutár

11. évfolyam, 30.
szám

MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

2009. december

A TARTALOMBÓL

1 Kiss Judit: Felértékelődik-e a mezőgazdaság?
2 Események

3 Újdonságaink

Kiss Judit

Felértékelődik-e a mezőgazdaság?

A mezőgazdaság világgazdasági felértékelődésének első jeleivel 2007-ben találkozhattunk, amikor is az élelmiszerárak 2005-höz képest 75 százalékkal emelkedtek meg. Noha azóta csillapult a drágulás mértéke, a világ s különösen egyes régiók élelmezésbiztonsága nagymértékben attól fog függni, hogy miként alakul a keresletnövekedés és a kínálatzűkülés aránya. Az élelmiszerek és az élelmiszereket előállítani hivatott *inputok* (főként a föld és a víz) egyre inkább stratégiai cikkeké válnak.

Az „agrárfelértékelődés” másik megnyilvánulása, hogy a külföldi tőke és a multinacionális társaságok, valamint egyes állami vállalatok, nemzetközi szervezetek és pénzügyi alapok is egyre nagyobb érdeklődést mutatnak – az élelmiszeriparon túl – a mezőgazdasági termelés iránt. 2005 és 2007 között 3,3 milliárd dollárnyi külföldi tőke áramlott az agrártermelésbe, és mintegy 40 milliárd dollárnyi az élelmiszeriparba. A fenti adatok ma még meglehetősen szerények, mert az összes külfölditőke-áramlás 0,2, illetve 2,8 százalékát teszik ki, de növekvő tendenciát mutatnak, s egyes országok esetében az érkező tőke jelentős része tart a mezőgazdaságba (például Malawi, Kenya, Tanzánia, Laosz, Vietnam esetében).

Míg a világ összes tőkeexportjának kevesebb mint a fele irányul a fejlődő és a feltörekvő országokba, addig az agrárberuházások 90 százaléka ebbe az országcsoportba áramlik. A legfőbb célországok a megfelelő agropotenciállal, földdel, vízzel és olcsó munkaerővel rendelkező országok (például Ázsiában Laosz, Malaysia, Vietnam, Indonézia, Afrikában Malawi, Kenya, Tanzánia, Mozambik, Szu-

dán, Etiópia vagy Latin-Amerikában Ecuador és Brazília). Továbbá az összes külföldi beruházás több mint 80 százaléka a fejlett országokból ered, de az agrárberuházások fele-fele arányban érkeznek a fejlett, illetve a fejlődő, feltörekvő országokból. Az utóbbi évek legfőbb beruházója Kína, Malaysia, Bahrain, Dél-Korea, Katar, Líbia és Szaúd-Arábia volt. A befektetések legfőbb célja a hazai élelmiszer- és bioenergiaalapanyag-szükséglet kielégítése. Következésképpen a beruházások az alábbi termények előállítására irányulnak: cukornád, rizs, kukorica, búza, szója, hús, olajos magvak, gyapot, baromfi.

Az agrárberuházások legfőbb formái a közvetlen tőkeberuházások, a multinacionális vállalatok tevékenysége és az ún. *contract farming*, vagyis termelési szerződések kötése a helyi agrártermelőkkel. Ez utóbbi keretében a termelő egy adott termék megfelelő mennyiségben, minőségben és határidőre való termelését vállalja, amelyet a termeltető előre rögzített áron vesz át. Ezen forma legfőbb előnye a külföldi vállalkozó számára, hogy kevésbé tőkeigényes s kevésbé kockázatos, mint a közvetlen beruházás, ráadásul meglehetősen rugalmas. A helyi agrártermelő számára pedig az jelentheti az előnyt, hogy a szerződés révén biztos piaca lesz termékének, s ha a szerződés keretében technológiatranszferre, szakismeretek átadására, esetleg hitelnyújtásra is sor kerül, akkor ez a formáció hozzájárulhat a termelés és a termelékenység növekedéséhez. Persze a két szerződő fél nem rendelkezik azonos alkuerővel, s igen könnyen egyoldalú előnyök forrásává válhat a konstrukció.

☎ 224-6760; 📠 224-6765
✉ vki@vki.hu
www.vki.hu

Magyar Tudományos Akadémia
Világgazdasági Kutatóintézet
1014 Budapest, Országház u. 30.

Jelenleg a legtöbb fejlődő ország különböző gazdasági és jogi intézkedésekkel igyekszik a külföldi tőkét az országba csábítani. Kérdés, hogy a mostaninál sokkal jelentősebb mértékű s meglehetősen koncentrált tőkebeáramlás milyen hatással lesz a befogadó ország élelmezési helyzetére (mivel a megtermelt termék elhagyja az országot), a foglalkoztatás alakulására, s milyen környezeti következményekkel jár.

ESEMÉNYEK

Szeptember 17-én került sor az immár hagyományosnak tekinthető sajtótájékoztatóra, melyen ezúttal a 2009-es World Investment Reportot mutatta be a Világgazdasági Kutatóintézet (VKI) és a magyar ENSZ-társaság az érdeklődőknek: *World Investment Report 2009 – Transnational Corporations, Agricultural Production and Development* (az UNCTAD, United Nations Conference on Trade and Development 2009-es jelentése a nemzetközi társaságokról, valamint a mezőgazdasági termelésről és fejlesztésről). Az első témakör a világgazdasági válság hatásával a közvetlen külföldi tőkebefektetések alakulására és kilátásaira, a második témakör az agrárszektorban végrehajtott, illetve az oda irányuló közvetlen befektetések jellegével, méreteivel és következményeivel foglalkozik. Ez a munka az első globális áttekintés az agrárüzletben végbement és várható változásokról.

Szeptember 24–25-én a VKI fogadta a Wuppertali Egyetem Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Európai Intézete (European Institute for International Economic Relations at the University of Wuppertal) kutatóinak csoportját egy közös projekt keretében szervezendő munkamegbeszélésre és *workshopra*. A közös projekt, amely munkálatai 2010-re is áthúzódnak, az Európai Unióban végbemenő strukturális változásokkal, a regionális innovációs dinamikával, valamint a klaszterképződés lehetőségeinek vizsgálatával foglalkozik.

Október 3-án konferenciát szervezett az ELTE Konfuciusz Intézete, a Magyar–Kínai Baráti Társaság és a VKI, a magyar–kínai kapcsolatok újrafelvetelének hatvanadik évfordulója alkalmából. A két ország hatvan évvel ezelőtt vette fel a diplomáciai kapcsolatokat; ezek múltját, jelenét és jövőjét tekintették át az előadók, és azokat a tanulságokat elevenítették fel, amelyekkel a két ország fejlődése egymás számára szolgálhat.

Október 5-én délelőtt látogatást tett intézetünkben a China Institutes of Contemporary International

Relations (CICIR) egyik intézetének, az Európai Tanulmányok Intézet (Institute of European Studies) igazgatója, Feng Zhongping, illetve két munkatársa, Wang Li és Yu Xiang. A delegáció részben a 2011-es magyar EU-elnökséggel kapcsolatos kérdésekről érdeklődött, részben pedig az októberi kínai alelnöki látogatás előkészítésével foglalkozott. A delegációt küldő intézet, a CICIR a Kínai Állami Tanács elsőszámú tudásbázisa és információs háttere a nemzetközi kapcsolatok tekintetében. A megbeszélésen a résztvevők értékelték Magyarország és Kína viszonyát, valamint áttekintették Magyarország bilaterális kapcsolatait a Nyugat-Balkánnal, Oroszországgal és a transzatlanti térséggel.

Október 8-án szakmai beszélgetésre fogadtuk J. Bhagwati-t, India belgiumi, valamint Ranjit Rae-t, India Magyarországra akkreditált nagykövetét. Kutatóink beszámoltak az intézetben folytatott legfontosabb kutatómunkákról, a Kína-projekt legújabb eredményeiről. A vendégek élénken érdeklődtek az Európai Unió szakpolitikai, a külkapcsolati, a kereskedelmi kapcsolatok és különösen az agrárpolitika legújabb fejleményei iránt, valamint Magyarország álláspontjáról néhány európai uniós kérdésben.

Október 15-én Christian Ghymers, az Európai Bizottság gazdasági szakértője, a Joint Vienna Institute vendégkutatója tartott előadást a VKI-ban *The World Crisis, the EU Policy Responses and the Exit Strategies* címmel. Az előadás rövid angol nyelvű összefoglalója elérhető a www.vki.hu/esemenyek oldalon.

Október 16-án kerekasztal-beszélgetésre került sor a lengyel nagykövetség és a VKI közös szervezésében *Which Way Ahead – Post-Crisis Dilemmas of Globalisation* címmel. A rendezvény díszvendége volt Grzegorz W. Kołodko közgazdász, a Megatrendek című könyv szerzője. A házigazda és a moderátor szerepét Simai Mihály vállalta magára. A kerekasztal-beszélgetésen részt vett Csaba László, Kornai János, Kupa Mihály, Palánkai Tibor, Szapáry György és Vértes András is.

Október 16-án rendeztük meg a Bolgár Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete és az MTA Világgazdasági Kutatóintézete hatodik bilaterális *workshopját* Budapesten. A mostani találkozáson a kutatók – nem meglepő módon – a válság nemzetközi hatásait és a bolgár, illetve a magyar gazdaságra gyakorolt rövid és hosszú távú következményeit tekintették át. A találkozáson elméleti közgazdaságtani kérdések is szóba kerültek, különösen a közgazdasági elméletek változásával, a *mainstream* megközelítés jövőbeli alakulásával összefüggésben. Az előadások sorát színesítették az adórendszerrel,

a gazdasági teljesítmény mérhetőségével kapcsolatos prezentációk is.

Október 20-án Ludger Kühnhardt, a bonni Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Európai Integrációs Tanulmányok Központjának igazgatója tartott előadást intézetünkben az Európai Unió előtt álló legfontosabb kihívásokról, az Európai Unió jövőjéről.

November 3-án rendezték meg Azerbajdzsán nagykövetségén a IV. Nemzetközi Tudományos Konferenciát, melynek társrendezője a Világgazdasági Kutatóintézet volt. Intézetünket Inotai András, Ludvig Zsuzsa és Szigetvári Tamás képviselte. Muradov Allahyar (Azerbajdzsáni Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete) az azerbajdzsáni nem olajszeKTorról adott elő. Szigetvári Tamás előadását Azerbajdzsán regionális kapcsolatainak témájából tartotta. Ludvig Zsuzsa az Európai Unió és Azerbajdzsán közötti gazdasági kapcsolatokról beszélt; prezentációja elérhető a honlapunkon is, az Előadások alcím alatt. Najafona Tarana (Azerbajdzsáni Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete) a Baku környéki régió gazdaságáról, valamint az örmény–azeri háború gazdasági és kulturális következményeiről értekezett.

November 17-én a VKI és a magyar ENSZ-társaság – a tudomány ünnepe alkalmából – közös konferenciát szervezett *A klímaváltozás és a világgazdaság jövője – gondolatok Koppenhága előtt* címmel. A rendezvényen Simai Mihály mutatta be az ENSZ 2009-es népesedési jelentését, amely a népesedés és a klímaváltozás összefüggéseivel foglalkozik. (A kiadvány teljes címe: *UNFPA State of World Population 2009, Facing a Changing World: Women, Population and Climate*). Fleischer Tamás a klímaváltozásról, a kibocsátáscsökkentésről és az adaptációról, Kiss Judit pedig a klímaváltozás és a mezőgazdaság, míg Hügyecz Attila a klímaváltozás és az energiaszektor összefüggéseiről tartott előadást. A nagy érdeklődésre tekintettel az előadások *powerpoint* összefoglalói az intézet honlapján is megtekinthetők.

November 18-án az intézet kutatói szakmai beszélgetést folytattak Róna Péter közgazdással, a VKI Tudományos Tanácsadó Testülete tagjával.

November 20-án intézetünkbe látogatott a Vietnami Társadalomtudományi Akadémia delegációja, az akadémia elnöke, Do Hoai Nam (aki egyben a Vietnami Gazdaság Intézete igazgatója is) vezetésével. A delegáció tagja volt még az Európai Tanulmányok Intézete főigazgatója és helyettese. A vietnami vendégek érdeklődtek Magyarország gazdasági és társadalmi fejlődése iránt, az európai uniós tagsággal járó helyzet és lehetőségek felől, majd kutatási együttműködést ajánlottak a globalizáció témakörében.

November 23-án az MTA Politikatudományi Intézetének és Világgazdasági Kutatóintézetének közös szervezésében vendégünk volt Andrés Musacchio argentin közgazdász, a Buenos Aires-i CEILA (Nemzetközi és Latin-amerikai Tanulmányok Központja) igazgatója. A spanyol nyelvű kerekasztal-beszélgetésen részt vett a két intézmény több munkatársa, valamint az argentin és a venezuelai nagykövetség képviselője is.

November 24-én rendeztük meg a „Közösségépítés és kisebbségi integráció mint a sikeres államépítés feltétele Bosznia-Hercegovinában, Koszovóban, a Vajdaságban és Krajínában” című OTKA-kutatás első évének tapasztalatait ismertető és megvitató „Deklarációk és valóság” című szakmai összejövetelt. A kutatás résztvevői beszámoltak a 2008-as koszovói és a 2009-es bosznia-hercegovinai tanulmányutak legfontosabb tanulságairól, és a projekt vezetője, Szemlér Tamás felvázolta a következő időszak szakmai tennivalóit.

December 15-én előadást tartott intézetünkben Svetlana Pavlovna Glinkina, az Orosz Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete kutatási igazgatóhelyettese *The Crisis and Its Consequences in Russia and in the World Economy* címmel. Az előadást rövid panelbeszélgetés, majd vita követte.

ÚJDONSÁGAINK

Műhelytanulmányok

No.82 Fleischer Tamás: Klímaváltozás – közlekedés és települések. Rövidített változat.

Working Papers

No.189 Andrea Szalavetz: Transformation and Catch-up Issues in Hungary, Examined in Network Alignment Terms

Vélemények, Kommentárok, Információk

No.182 Simai Mihály: A G20 Pittsburgh-ben

No.183 Kőrösi István: Pályamódosítás vagy új útkeresés. Németország a választások után

No.184 Vida Krisztina: Gondolatok az ír népszavazásról és az EU reformjáról

No.185 Dezséri Kálmán: Kihívások a közpénzügyek előtt

Most jelent meg

Hernádi András: Fogyasztói magatartásmodellek ábécés könyve a világgazdasági válság tükrében. 110 p.

*

A GLOBÁLIS VÁLSÁG: HATÁSOK, GAZDASÁGPOLITIKAI VÁLASZOK ÉS KILÁTÁSOK kötetsorozat

1. kötet Világgazdasági súlyponteltolódások
Szerkesztő: Farkas Péter
2. kötet Transznacionális vállalati stratégiák és multilateralizmus
Szerző: Simai Mihály
3. kötet A válság hatása néhány kiemelt gazdasági tevékenységre
Szerkesztő: Szalavetz Andrea
4. kötet Az állam gazdaságfejlesztő és jóléti szerepe
Szerkesztő: Kőrösi István
5. kötet A válságkezelés egyes nemzetközi dimenziói: nemzetközi pénzügyek, új regionalizmus
Szerkesztő: Artner Annamária
6. kötet A válság hatása a meghatározó és a feltörekvő nem európai országokban
Szerkesztő: Székely-Doby András és Szilágyi Judit
7. kötet Válság Oroszországban és Ukrajnában: eltérő válságkezelési lehetőségek
Szerkesztő: Weiner Csaba
8. kötet A fejlődő országok/régiók és a válság
Szerkesztő: Szigetvári Tamás
9. kötet Nagy EU-tagállamok és a gazdasági válság
Szerkesztő: Somai Miklós
10. kötet A pénzügyi-gazdasági válság hatása és kezelése az EU fejlett kis tagállamaiban
Szerkesztő: Vida Krisztina

11. kötet Az új EU-tagállamok és a tagjelöltek helyzete a válságban

Szerkesztő: Novák Tamás és Wisniewski Anna

12. kötet A válság hatása az Európai Unió működésére

Szerkesztő: Meisel Sándor

Amennyiben felkeltettük érdeklődését kiadványaink iránt, forduljon intézetünk munkatársához:

Varga Istvánné

telefon: 224-6707, fax: 224-6766

e-mail: vgyorgyi@vki.hu

illetve publikációink megtalálhatók, letölthetők a www.vki.hu weboldalon

---

